Нікому не було так добре, як козакові Сабайдону. І в гулянці, і в бійці завжди перший. А що вже у бою себе показав, то мало хто на всій Січі міг з ним зрівнятися, хіба що Грицько Нетреба, або Семен Перебериборщ, та ще сам кошовий отаман Іван Сірко. Ніколи нічим Сабайдон не журився, нічого не боявся — йому або у шинку горілку пити, або ворогів бити, а все без діла не сидіти.

Їхав раз Сабайдон із гостей на Січ (гостював у свого товариша на далекому степовому хуторі), і застав його в дорозі вечір. Зупинився козак у байраці на ночівлю, багаття розпалив, — каші зварити. Взяв казанок і пішов до річечки води набрати. Аж чує — сміх дівочий. Козак гайда в очерет на березі, руками листя розсунув і виглядає. А на річці — чудо з чудес: дівчата купаються! Десь-то недалеко село було чи хутір — от сільські дівчата на річку і подалися купатися під вечір. А місяць уже зійшов і добре світить.

Сабайдон в очереті сидить і за дівчатами підглядає. А ті веселяться, водою хлюпаються. А одна далеченько від гурту відійшла і сама купається. Сабайдон придивився — і обімлів, бо такої краси ще зроду-віку не бачив. Дивиться Сабайдон, очі витріщив, аж дихати забув. А дівчина-красуня якраз у місячній доріжці стоїть, чорну косу миє. Нахилилась води зачерпнути — аж у неї ззаду хвостик є! Невеличкий хвостик — так на півпальчика, але ж хвостик!

"Відьма!" — жахнувся Сабайдон, поточився, перечепився, очерет і затріщав. Відьма підскочила, оглянулась і побачила козака. Зачерпнула вона пригорщу води — і козакові межи очі хлюпнула, та ще щось приказала. Тут-таки Сабайдон відчув, що з ним біда робиться — руки в нього вже не руки, а лапи, нігті вже не нігті, а кігті, рот не рот, а пащека. Перетворився Сабайдон на вовкулаку, шерстю вкрився, на чотири лапи став. Тільки пояс на ньому лишився, бо з поясом ніяка відьма справитись не в змозі, та ще шапка козацька зі шликом червоним на одному вусі повисла, бо козак ніколи шапки не покине. Завив Сабайдон і побіг у степ вовків шукати. До якої вовчої тічки не пристане,

та його і проганяє, бо він бігати разом не встигає — у нього задні ноги довші, як передні (бо ж вовкулака). Довго бігав вовкулака по степах аж до холодів, а далі подався на Січ.

Ото вже на Січі козаки і помітили, що кругом валів вовк підперезаний бігає. А ще бувало у когось і пляшка з горілкою пропаде вночі, а на ранок вовк якось петлями бігає — чи не п’яний, бува! Тоді вже вони і здогадались, що то не просто вовк, а перевертень-вовкулака. Зібралися старі діди-характерники запорозькі, стали думати, як їм свого товариша виручати — бо он у нього і шапка козацька є. Думали-думали і придумали: поклали поперек дороги кочергу, вовкулака гнався — та й перечепився, перекинувся через голову, вдарився об землю — і знову на козака перетворився!

Довго Сабайдон товариству розказував, як його відьма зачарувала.

Зажив би Сабайдон далі весело і безжурно, але все йому з голови та відьма не йде. Тяжко закохався козак. Не їсть, не п’є — все про чорнокосу дівчину-відьму думає. Уже козаки вмовляли його, розраджували, уже й сміялися з нього:

— Тю, дурню, навіщо козакові жінка? З нею треба возиться-носиться, а що крику та сліз від них!

А Сабайдон їх не слухає, все йому відьма ввижається. А тут якраз запорожці в похід збираються турків бити, своїх братів невільників нещасних з полону визволяти. Ну і Сабайдон з ними: кохання коханням, а обов’язок козацький святий — над усе! Гарно тоді хлопці-запорожці з батьком Сірком погуляли в Туреччині, Стамбул і Скутар підпалили, братів-невільників визволили, здобичі і зброї коштовної набрали, та ще й галери турецькі з собою прихопили.

Рушили козаки додому через море, а Сабайдон вклонився товариству — і гайда в Палестину, в святий монастир до монаха-

пустельника, щоб допоміг йому в його біді, поміг відьму з лап нечистого вирвати. Довго добирався Сабайдон до монастиря, весь обшмульгався і обідрався, та що заради кохання не зробиш!

Вислухав святий пустельник козака, подумав, товсті книжки погортав і каже:

— За дівчину твою нечистий міцно тримається і просто так не віддасть. Але якщо ти мені його приведеш, то я з ним тут упораюся: змушу чорта душу відьми відпустити. Вже тоді вона відьмачити покине, і хвостик у неї відпаде. Тоді ти зможеш з нею одружитися.

Їде Сабайдон додому та все думає, як же йому чорта впіймати та до пустельника привести?

Добрався козак до того байрака, до тої річечки, а там і село знайшов.

Видивився, в якій хаті дівчина його живе, а далі городами, городами — та й сховався у мак за хатою. Довго так Сабайдон ночами стежив, чи не прийде нечистий до відьми. Коли якось — є! Заїздить у двір паночок з борідкою на коні, свитка червона, на пальцях персні переливаються — ну чисто чорт.

Сабайдон з маку вискочив та до чорта:

— Добривечір, пане нечистий! А чи не віддасте часом душу відьми мені?

— А ти що за один? — питає чортяка.

— Я є Січі Запорозької Старобабанського куреня Бузівської сотні козак Сабайдон!

— Віддати не віддам, — каже чортяка, — а помінятись можна. Її душу на твою зміняю. Згоден?

— А чого? Діло хороше, — каже козак.

Чортяка аж затрусився з радощів — де це таке було, щоб чорт та спіймав душу козацьку? Ще жодної в пеклі не було, а тут сама у руки йде!

— А як же ми мінятися будемо? — питає козак.

— А от у мене тут контракт готовий є, — каже чорт, — підпиши його своєю кров’ю, то я дівку відпущу, а ти — моїм будеш.

Вскочу в тебе, і заживемо ми весело — буду тобі допомагати, дам багатства і слави, ще будеш мені дякувати.

— Ну що ж, — каже Сабайдон, — давай свій контракт — підписувати буду.

Взяв Сабайдон папір, поклав його на сідло, щоб зручніше, і каже:

— Ану, пане нечистий, пошукай якогось цвяшка пальця вколоти, щоб перо у кров умочити.

Чорт туди-сюди по соломі за цвяхом, а козарлюга вколов шилом коня чортового, вмочив перо у кінську кров і швиденько підписав, поки чорт у глині шпортався.

— Заким ти там шукав, то я вже сам справився! — та й дає папір чорту.

Той як ухопить папір, як затанцює, та скоріш його у пельку, щоб козак не передумав та не відібрав. Тільки впхав контракт у рота, як закрутило чорта, як покорчило, як понесло — та просто у кінський зад!

Заіржав кінь, забив копитами, з ніздрів дим повалив — не кінь, а змій! А Сабайдон скоріше у сідло, та за вуздечку, та давай чорта нагаєм краяти. Звився чорт то попід хмари, то понад землею, то по воді, то понад травами! Як оглянеться Сабайдон — а за конем сліди як від рук людських тягнуться. Носився чорт, носився — все пробував козака із себе скинути, а Сабайдон все сильніше чорта стискає та нагайкою пече й пече. Довелося чорту нести козака, куди вже він правив. Домчали до монастиря за якусь годину — а там уже пустельник дожидається. Вхопив він коня за вуздечку:

— Ага! Попався, голубчику?! Будеш тепер воду у монастир возити, а не схочеш — то циганам віддам!

Задрижав чортяка, впрігся у бочку з водою і потяг на гору. А пустельник дав Сабайдону хрестик кипарисовий та пляшечку води свяченої.

— Оце, — каже, — умієш дівчину водою і одягнеш хрестика їй на шию — то вже вона і розвідьмачиться.

Зробив Сабайдон, як пустельник велів. Охрестилася дівчина та ще краща стала, як була. А що вже вдячна була Сабайдону за спасіння своєї душі! Так уже дякувала, так дякувала! Навіть перепросила за те, що на вовкулаку обернула. А восени на Покрову зіграли весілля. Зажив Сабайдон з молодою дружиною, землі прикупив, хазяйство завів.

От тільки хвостик у жінки не відпав, — обманув пустельник, та і сварила вона Сабайдона, за чуприну тягала, у шинок не пускала, горілки пить не дозволяла, а за дівками підглядати — то крий Боже!

Гарний козак був, та обабився зовсім!

Мені з жінкою не возиться,

Мені з жінкою не возиться!

А тютюн та люлька

Козаку в дорозі знадобиться!

Гей! Долиною,

Гей, широкою, знадобиться!